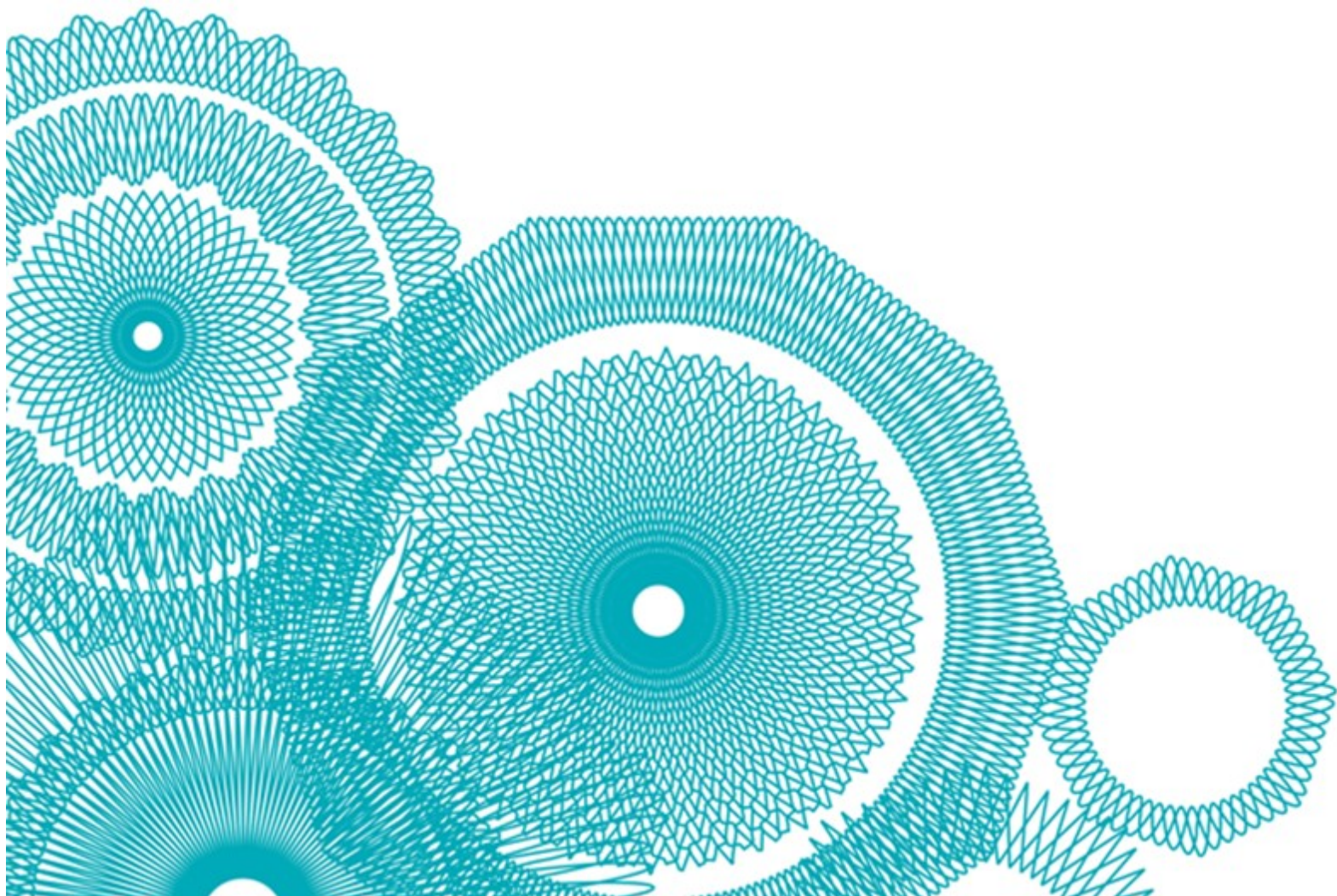

Barne- og familiedepartementet

Høringsnotat - Forslag til forskrift om overgangsregler til ny barnevernslov

Sendt på høring 16. november 2022
Høringsfrist 7. desember 2022

Høringsnotat

Forslag til forskrift om overgangsregel til ny barnevernslov

1	Innledning.....	3
2	Tvangsplassering i institusjon for ungdom over 18 år	4
2.1	Gjeldene rett	4
2.2	Bakgrunnen for forslaget.....	4
2.3	Departementets vurdering og forslag	5
3	Sperrefrist i samværssakene	6
3.1	Gjeldende rett	6
3.2	Bakgrunnen for forslaget.....	6
3.3	Departementets vurdering og forslag	6
4	Sperrefrist i saker om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse	8
4.1	Gjeldende rett	8
4.2	Bakgrunnen for forslaget.....	8
4.3	Departementets vurdering og forslag	9
5	Krav om politiattest	10
5.1	Gjeldende rett	10
5.2	Bakgrunnen for forslaget.....	11
5.3	Departementets vurdering og forslag	11
5.3.1	Personer som skal føre tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn eller omsorgssentre	11
5.3.2	Talsperson.....	12
6	Administrative og økonomiske konsekvenser	13
7	Forslag til forskrift om overgangsregler.....	13

Innledning

Den nye barnevernsloven ble vedtatt ved Stortingets behandling 18. juni 2021 av Prop. 133 L (2020-2021) jf. Innst S nr. 625 (2020-2021) og Lovvedtak 173 (2020-2021). I statsråd 14. oktober 2022 ble det fastsatt at loven trer i kraft 1. januar 2023. Dette gjelder med unntak av § 2-6 om barnevernstjenestens plikt til å anmode Bufetat om tverrfaglig helsekartlegging og § 15-7 fjerde ledd om bruk av fosterhjem tilknyttet private tjenesteytere. Sistnevnte bestemmelse trer i kraft 1. juli 2023, mens det ikke er bestemt når § 2-6 vil tre i kraft. Gjeldende lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester, oppheves fra 1. januar 2023. Dette følger av ny barnevernslov § 18-1. Ny barnevernslov vil dermed gjelde fra 1. januar 2023 både for pågående og nye saker i barnevernstjenesten og for andre instanser etter loven. Saksbehandling og vedtak som treffes etter 31. desember 2022 skjer etter reglene i ny barnevernslov. Dette gjelder selv om saken eller saksbehandlingen er påbegynt i 2022, med mindre noe annet er bestemt. For eksempel skal barnevernstjenesten fastsette samværsplan, jf. ny barnevernslov § 7-6, også i eksisterende saker. Saker som fremmes for nemnda i 2022, men der vedtak ikke er truffet før årsskiftet, skal avgjøres etter reglene i ny barnevernslov, med mindre noe annet er bestemt.

Vedtak eller dommer som er truffet etter barnevernlov av 1992, er gyldige inntil de faller bort eller endres ved nytt vedtak eller dom, med mindre noe annet er bestemt. Hvis statsforvalteren skal overprøve vedtak truffet med hjemmel i barnevernsloven av 1992, skal statsforvalteren legge reglene som gjaldt da vedtaket ble truffet til grunn for klagebehandling. Når nemnda fra 1. januar skal avgjøre klager over akuttvedtak som ble truffet i desember 2022, skal nemnda anvende ny barnevernslov, og kan i særlige tilfeller settes som en ordinær nemnd, jf. § 14-23 annet ledd. I spørsmålet om vedtaket var gyldig, må regelverket som gjaldt på vedtakstidspunktet legges til grunn, mens vurderingen av om akutt plasseringen kan opprettholdes innebærer en nåtidsvurdering etter reglene i ny barnevernslov.

Det følger av § 18-1 tredje ledd at departementet kan gi overgangsbestemmelser.

Departementet foreslår i dette høringsnotatet en forskrift med enkelte overgangsregler for å bidra til rettsavklaring når ny barnevernslov trer i kraft.

Etter gjeldende barnevernlov kan det treffes vedtak om tvangsplassering i institusjon for barn med vedvarende problematisk bruk av rusmidler for en periode som gjelder etter at vedkommende har fylt 18 år, jf. § 4-24 tredje ledd. Denne adgangen er fjernet i ny lov.

Departementet foreslår i høringsnotatet å gi en overgangsregel som innebærer at slike tvangsplasseringer oppheves når barnet fyller 18 år. For barn som har fylt eller fyller 18 år før 1. februar 2023, foreslås det at vedtaket opphører 1. februar 2023. Barneverntjenesten kan tilby videre institusjonsopphold som frivillig tiltak eller andre ettervernstiltak, jf. ny lov § 3-6.

Departementet foreslår også overgangsregler for saker om samvær og vedtak om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse der det gjelder en sperrefrist for å kreve ny behandling i nemnda.

Etter gjeldende barnevernlov kan private parter kreve at samværsaken behandles når det har gått tolv måneder siden forrige vedtak eller dom. Med ny barnevernslov heves sperrefristen til 18 måneder, jf. § 7-4. Departementet foreslår en overgangsregel som innebærer at sperrefristen på tolv måneder skal gjelde for den neste behandlingen i nemnda der det er truffet vedtak eller dom i samværsaken før 1. januar 2023. Den nye sperrefristen på 18 måneder vil dermed gjelde for vedtak og dommer om samvær fra 1. januar 2023. En

slik regel bidrar til klarhet i hvordan partene og nemnda skal forholde seg til endret regelverk fra 1. januar.

Departementet foreslår også en overgangsregel for sperrefristen på tolv måneder i saker om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse. I ny barnevernslov § 5-7 annet ledd første punktum videreføres dagens sperrefrist på tolv måneder før partene kan kreve at nemnda behandler en sak om tilbakeføring. Med ny lov er det imidlertid gjort enkelte justeringer i tidspunktet for når fristen begynner å løpe. Fristen løper fra endelig eller rettskraftig avgjørelse eller dom. Dette innebærer at fristen for å kreve rettslig overprøving eller anke må være utgått og sperrefristen forlenges dermed med en måned sammenliknet med gjeldende rett. Det er også presisert i forarbeidene til ny lov at hvis en sak fremmes for nemnda eller domstolen og deretter trekkes slik at saken heves, vil hevingstidspunktet være utgangspunktet for tolv-måneders fristen. Dette vil potensielt kunne forlenge sperrefristen med flere måneder. For å bidra til rettsavklaring foreslår departementet at det gis en overgangsregel som innebærer at når det er truffet vedtak eller dom i saken før 1. januar 2023, løper sperrefristen etter § 5-7 annet ledd første punktum fra vedtaks- eller domstidspunktet.

Ny barnevernslov § 12-11 fjerde ledd innfører krav om fremleggelse av politiattest for personer som skal oppnevnes som talsperson etter barnevernsloven § 14-13, og for personer som skal føre tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn eller omsorgssentre etter barnevernsloven § 17-3 annet ledd. Det vil ikke være mulig for disse persongruppene å innhente attest før ikrafttredelsen av loven, de kan tidligst sende søknad fra 1. januar 2023. Saksbehandlingstiden ved *Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester* for utstedelse av attest etter politiregisterforskriften § 36-6 kan være inntil 2 uker fra politiet mottok søknaden. Departementet foreslår derfor en overgangsregel som innebærer at frem til 1. februar 2023 kan kravet om å legge fram politiattest etter barnevernsloven § 12-11 fjerde ledd fravikes når det ikke er praktisk mulig å få utstedt politiattest før samtale med barnet eller tilsyn skal finne sted.

Tvangsplassering i institusjon for ungdom over 18 år

Gjeldene rett

Etter gjeldende barnevernlov § 4-24 tredje ledd er det hjemmel til å treffe vedtak om tilbakehold i institusjon uten samtykke i en periode som gjelder etter at en ungdom har fylt 18 år. Dette kan gjøres for ungdom med vedvarende problematisk bruk av rusmidler. Denne hjemmelen til tilbakehold etter fylte 18 år, er ikke videreført i ny barnevernslov.

Bakgrunnen for forslaget

Når ny barnevernslov trer i kraft 1. januar 2023 oppheves samtidig barnevernloven av 1992. Departementet har vurdert behov for en overgangsregel for vedtak om tvangsplassering i institusjon som varer i en periode ut over at barnet fyller 18 år, jf. barnevernloven av 1992 § 4-24 tredje ledd. Uten en overgangsregel kan det oppstå usikkerhet rundt vedtakets gyldighet og hvordan barneverntjenesten skal følge opp og vurdere tiltaket, når ny lov trer i kraft.

Departementets vurdering og forslag

Vedtaket om som er truffet før 1. januar 2023 med hjemmel i barnevernloven av 1992 er gyldige også etter at loven oppheves. Det innebærer at vedtak om tvangsplassering i institusjon som varer i en periode ut over at barnet fyller 18 år, er gyldige også når ny lov trer i kraft. Vedtaket vil være gyldig selv om ungdommen har fylt 18 år før 1. januar 2023 eller vil fylle 18 år i løpet av 2023. Slike vedtak vil imidlertid ikke kunne forlenges med ny barnevernslov, da hjemmelen for dette har falt bort.

Det følger av ny barnevernslov at barneverntjenesten har en plikt til systematisk og regelmessig å vurdere om det er nødvendig å endre tiltaket, jf. ny lov § 8-4. Videre skal barnevernstjenesten vurdere vedtaket på nytt senest når barnet har oppholdt seg i institusjonen i seks måneder jf. § 6-2. Det kan oppstå usikkerhet rundt hvordan disse bestemmelsene skal forstås og anvendes når ny lov ikke lenger gir hjemmel for tvangsplasseringer etter fylte 18 år. Det kan oppstå ulik praksis ved at noen barneverntjenester vurderer at tiltaket må opphøre fordi ungdommen har fylt 18 år, mens andre kan vurdere at tiltaket skal opprettholdes etter en faglig vurdering av ungdommens utbytte av institusjonsoppholdet. For ungdom som fortsatt har adgang til å kreve rettslig overprøving av vedtaket i 2023, vil også domstolen ta stilling til tiltakets varighet og vil kunne sette vedtaket til side.

Departementet foreslår en overgangsregel for å bidra til en mest mulig enhetlig praktisering og som gir forutberegnelighet for partene. At det ikke er hjemmel for slike tvangsplasseringer i ny barnevernslov taler for at barn med eksisterende tvangsvedtak heller ikke bør tilbakeholdes i institusjon etter fylte 18 år fra 1. januar 2023. På den annen side kan det for noen ungdommer være uheldig brått å avbryte et behandlingsløp før tiden.

Med ny barnevernslov § 6-2 opphører et vedtak om opphold i atferdsinstitusjon uten samtykke som er iverksatt før barnet fyller 18 år, den dagen barnet blir myndig. Etter departementets syn bør fortsatt behandling etter oppnådd myndighetsalder være basert på samtykke fra ungdommen. For de tilfeller hvor behandlingen i barnevernsinstitusjon fungerer godt og ønskes videreført av ungdommen, kan vedkommende samtykke til fortsatt behandling i institusjon. Tiltaket vil dermed kunne videreføres med hjemmel i forslag til ny § 3-6 om hjelpetiltak til ungdom over 18 år (ettervern).

Departementet foreslår at det gis en overgangsregel som innebærer at vedtak truffet etter barnevernloven av 1992 § 4-24 tredje ledd opphører den dagen barnet fyller 18 år. Før ungdommen fyller 18 år, må barnevernstjenesten vurdere ungdommens behov og kan tilby ungdommen å fortsette behandlingsløpet i institusjonen som et frivillig tiltak, for den perioden som var bestemt i vedtaket, eventuelt for et annet tidsrom, jf. ny lov § 3-6.

Barneverntjenesten kan også tilby andre hjelpetiltak, jf. § 3-6. Det er viktig med godt samarbeid mellom barneverntjenesten og institusjonen, og med ungdommen og foreldre i denne fasen.

Ettersom noen ungdommer vil kunne ha fylt 18 år før 1. januar 2023 eller fyller 18 år i starten av januar 2023, foreslår departementet en overgangsregel som innebærer at for ungdom som har fylt eller fyller 18 år før 1. februar 2023, vil vedtaket opphøre 1. februar 2023 og ikke på attenårsdagen. Dette skal gi nødvendig tid til å planlegge for at behandlingsoppholdet avsluttes eller videreføres som hjelpetiltak, eventuelt at ungdommen tilbys andre hjelpetiltak som etterverntiltak, jf. § 3-6.

Et etterverntiltak kan også innebære å sette ungdommen i kontakt med andre hjelpeinstanser. En viktig oppgave for barnevernstjenesten i ettervernsarbeidet vil ofte være

å bistå med å formidle kontakt med andre deler av hjelpeapparatet. Dette gjelder også ved avslutning av ettervern. Det vises til barnevernstjenestens plikt til å samarbeide med andre instanser, jf. § 15-9 og barnevernstjenestens oppfølgingsansvar jf. § 8-5.

Departementet vil også vise til at ungdommer med rusproblemer har krav på nødvendig helsehjelp. Etter helse- og omsorgstjenesteloven § 10-2 er det hjemmel for å tvangsplassere en person som «utsetter sin fysiske eller psykiske helse for fare ved omfattende og vedvarende misbruk», i en institusjon for undersøkelse og tilrettelegging av behandling. Vedkommende kan holdes i institusjon opptil tre måneder.

Sperrefrist i samværssakene

Gjeldende rett

Når det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse skal nemnda også ta stilling til omfanget av samværsretten, jf. gjeldende barnevernlov § 4-19 annet ledd. Det følger av bestemmelsens femte ledd at private parter ikke kan kreve at sak om samvær skal behandles av fylkesnemnda dersom saken har vært behandlet av fylkesnemnda eller domstolene de siste tolv månedene.

Bestemmelsen er endret i ny barnevernslov. Det følger av ny barnevernslov § 7-4 at private parter ikke kan kreve at nemnda behandler en sak om samvær de første 18 månedene etter at nemnda eller domstolen har avsagt endelig eller rettskraftig avgjørelse i saken.

Med ny barnevernslov blir dermed sperrefristen hevet fra 12 til 18 måneder. I tillegg er utgangspunktet for fristberegningen noe endret sammenliknet med gjeldende barnevernlov. Fristen starter fra «endelig eller rettskraftig avgjørelse» i saken, som innebærer at fristen for å kreve rettslig overprøving av vedtaket eller fristen for å anke en dom er utgått.

I forbindelse med at sperrefristen heves, er det også tatt inn i ny barnevernslov at hvis det foreligger opplysninger om vesentlige endringer i barnets eller partenes situasjon som kan ha betydning for samværsspørsmålet, kan private parter likevel kreve at saken tas til behandling på et tidligere tidspunkt, jf. ny lov § 7-4. Dersom det ikke har gått 18 måneder siden saken sist ble behandlet og det ikke foreligger vesentlige endringer, kan nemnda avvise saken. Nemnda kan imidlertid velge å ta saken til behandling også før det har gått 18 måneder og selv om det ikke foreligger vesentlige endringer, men partene kan ikke kreve slik behandling.

Bakgrunnen for forslaget

Den nye barnevernsloven trer i kraft 1. januar 2023, fra samme tidspunkt oppheves barnevernloven av 1992. Uten nærmere angitte overgangsregler kan det oppstå usikkerhet rundt hvordan endringen i regelen om sperrefrist skal praktiseres fra 1. januar særlig for eksisterende samværssaker.

Departementets vurdering og forslag

Dersom det ikke gis overgangsregler er utgangspunktet at sperrefristen på 18 måneder vil gjelde fra 1. januar 2023, for både eksisterende og nye saker om samvær. For eksisterende saker vil det i utgangspunktet bety at sperrefristen øker med seks måneder. Det vil få betydning for private parter som har samværssaker fra siste halvdel av 2021 og fra 2022.

Det kan oppstå usikkerhet rundt hvilken sperrefrist som gjelder når ny lov trer i kraft, særlig for parter som allerede har en samværssak. Behovet for likebehandling og forutberegnelighet tilsier at det bør gis klare regler. Departementet foreslår en overgangsregel som bidrar til rettsavklaring i overgangen til ny barnevernslov og som samtidig ivaretar hensynet til forutberegnelighet for private parter som allerede har en samværssak.

Departementet foreslår at i saker om samvær der nemnda eller domstolen har truffet vedtak eller dom før 1. januar 2023, gjelder sperrefristen på tolv måneder for den neste behandlingen i nemnda.

Forslaget innebærer at hvis en samværssak er fremmet for nemnda i 2022 i samsvar med tolv-måneders fristen, men saken ikke er behandlet før årsskiftet, skal nemnda likevel avgjøre saken i 2023. Nemnda vil ikke kunne avvise saken fordi sperrefristen på 18 måneder ikke er overholdt. Videre kan private parter med en samværssak fra siste halvdel av 2021 eller 2022 også etter 1. januar 2023 kunne kreve at saken behandles etter tolv måneder, selv om barnevernloven av 1992 er opphevet.

Nemnda må ha truffet vedtak i samværssaken eller domstolen må ha avsagt dom i saken før 1. januar 2023 for at sperrefristen på tolv måneder skal gjelde ved den neste behandlingen i nemnda. Det stilles ikke krav om at det foreligger endelig avgjørelse eller rettskraftig dom, dvs. at fristen på én måned for å kreve rettslig overprøving av nemndas vedtak, jf. ny barnevernslov § 14-25 eller fristen på én måned for å anke en dom, jf. tvisteloven § 29-5, har utgått. Dersom en sak avvises av lagmannsretten eller høyesterett, vil avvisningstidspunktet være avgjørende for om overgangsregelen kommer til anvendelse. Avvisningen må ha skjedd før 1. januar 2023.

Departementet presiserer også at tolv-måneders fristen begynner å løpe fra vedtakstidspunktet i nemnda eller domstidspunktet i domstolen, eventuelt fra tidspunktet saken avvises av lagmannsretten eller Høyesterett. Det stilles ikke krav om at avgjørelsen er endelig eller rettskraftig for at sperrefristen på tolv måneder begynner å løpe.

For de tilfeller samværssaken behandles ved samtaleprosess, vil overgangsregelen gjelde dersom det er truffet vedtak i saken, enten vedtaket treffes etter forenklet behandling etter samtykke fra partene, eller etter ordinær behandling, før 1. januar 2023. Sperrefristen på tolv måneder vil da gjelde fra vedtakstidspunktet.

Departementet understreker at forslag til overgangsregel kun gjelder spørsmålet om hvilken sperrefrist som gjelder. Når nemnda skal behandle og avgjøre saken skal nemnda benytte barnevernloven av 2021. Sperrefristen på tolv måneder vil kun gjelde for førstkommende behandling i nemnda. For eventuelle senere endringssaker om samvær vil ny barnevernslov § 7-4 og sperrefristen på 18 måneder gjelde.

Partene som er omfattet av tolv-måneders fristen vil imidlertid også kunne kreve ny sak på et tidligere tidspunkt dersom det foreligger opplysninger om vesentlige endringer i barnet eller partenes situasjon som har betydning for samværsspørsmålet, jf. ny lov § 7-4 annet punktum. Hvis nemnda tar saken til behandling på et tidligere tidspunkt vil sperrefristen på 18 måneder gjelde ved en ny samværssak, jf. § 7-4 første ledd.

Departementet gjør oppmerksom på at dersom det er fremmet en begjæring om omsorgsovertakelse før 1. januar 2023, og nemnda avgjør saken i 2023, skal nemnda anvende barnevernloven av 2021. Dersom det treffer vedtak om omsorgsovertakelse og fastsettes samvær, vil sperrefristen på 18 måneder gjelde, jf. ny lov § 7-4.

Sperrefrist i saker om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse

Gjeldende rett

Det følger av barnevernloven § 4-21 annet ledd første punktum at partene ikke kan kreve at nemnda skal behandle en sak om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse (tilbakeføring) dersom saken har vært behandlet av nemnda eller domstolen de siste tolv månedene. Bestemmelsen innebærer at det gjelder en sperrefrist på tolv måneder fra forrige behandling før partene kan kreve at nemnda realitetsbehandler en sak om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse. Nemnda kan avvise saken dersom det har gått kortere tid. Etter gjeldende lov stilles det krav om at det har gått tolv måneder siden saken «sist ble behandlet» av nemnda eller domstolen. Skjæringstidspunktet for beregningen av tolv - måneders fristen er ikke nærmere omtalt i forarbeidene. Ut fra en ordlydsfortolkning er det naturlig å legge vedtaks- og domstidspunktet til grunn for fristberegningen.

Videre følger det av § 4-21 annet ledd annet punktum at hvis et krav om opphevelse i forrige vedtak eller dom ikke er tatt til følge under henvisning til § 4-21 første ledd annet punktum, kan ny behandling bare kreves der det dokumenteres at det har funnet sted vesentlige endringer i barnets situasjon. Dette gjelder saker der krav om tilbakeføring ikke er tatt til følge fordi barnet har fått slik tilknytning til mennesker og miljø der barnet er, at det etter en samlet vurdering kan føre til alvorlige problemer for barnet om det blir flyttet. I disse sakene gjelder ikke sperrefristen på tolv måneder.

Begrensningene i adgangen til å kreve ny sak i nemnda etter § 4-21 annet ledd gjelder både for private parter og barnevernstjenesten. Bestemmelsen gjelder partenes rett til å kreve at saken blir realitetsbehandlet. Nemnda har likevel anledning til å ta saken til behandling selv om vilkårene i § 4-21 annet ledd ikke er oppfylt.

Bestemmelsen om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse videreføres i ny barnevernslov § 5-7, men med enkelte endringer i beregningen av sperrefristen på tolv måneder.

I § 5-7 annet ledd første punktum fremgår at sakens parter ikke kan kreve at nemnda behandler en sak om oppheving av et vedtak om omsorgsovertakelse de første tolv månedene etter at nemnda eller domstolen har avsagt «endelig eller rettskraftig avgjørelse» i saken.

Nemndas vedtak i en sak er å anse som endelig når ingen av partene har krevet rettslig prøving av vedtaket innen én måned fra den dagen da den som har rett til å reise søksmål, fikk melding om vedtaket, jf. barnevernsloven § 14-25 annet ledd. En dom er rettskraftig når den ikke lenger kan angripes med ordinære rettsmidler, jf. tvisteloven § 19-14 første ledd. Ankefristen er én måned når ikke annet er bestemt i lov, jf. tvisteloven § 29-5.

I forarbeidene til ny barnevernslov er det videre presisert at dersom privat part krever ny behandling for nemnda, men trekker saken før nemnda avsier vedtak, løper sperrefristen fra det tidspunktet saken heves. Dersom privat part krever rettslig prøving av nemndas vedtak eller fremsetter anke over dom, men trekker saken før avgjørelse avsies, vil sperrefristen løpe fra hevingskjennelsen er rettskraftig.

Bakgrunnen for forslaget

Den nye barnevernsloven trer i kraft 1. januar 2023 og fra samme tidspunkt oppheves barnevernloven av 1992. Uten nærmere angitte overgangsregler kan det oppstå usikkerhet

rundt beregning av sperrefristen på tolv måneder for å kreve at nemnda behandler en sak om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse.

Departementets vurdering og forslag

Departementet har vurdert om det bør gis en overgangsregel for saker om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse fordi beregningen av sperrefristen blir noe strengere med ny barnevernslov sammenliknet med gjeldende rett. Uten en overgangsregel vil den nye barnevernslovens regler gjelde også der sperrefristen for å kreve ny sak om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse har begynt å løpe før 1. januar 2023.

Etter gjeldende rett er det naturlig å anse vedtaks- eller domstidspunktet i saken som utgangspunkt for fristberegningen. Med ny lov er det tydeliggjort at utgangspunktet for fristberegningen er når det foreligger endelig eller rettskraftig avgjørelse i saken. Nemndas vedtak i en sak er å anse som endelig når ingen av partene har krevet rettslig prøving av vedtaket, som er innen én måned fra den dagen da den som har rett til å reise søksmål fikk melding om vedtaket, jf. barnevernsloven § 14-25 annet ledd. En dom er rettskraftig når den ikke lenger kan angripes med ordinære rettsmidler, jf. tvisteloven § 19-14 første ledd, og ankefristen er én måned når ikke annet er bestemt i lov, jf. tvisteloven § 29-5. Med ny lov utvides dermed sperrefristen med én måned.

I tillegg, hvis en sak fremmes for nemnda, kreves rettslig overprøvd eller ankes og deretter trekkes, vil hevningstidspunktet være utgangspunktet for fristberegningen etter ny barnevernslov. Dette er en endring fra gjeldende rett og innebærer en faktisk utvidelse av sperrefristen for de sakene som avsluttes ved heving. Potensielt kan det medføre at fristen blir forlenget med flere måneder.

Departementet foreslår en overgangsregel som gjelder for saker om tilbakeføring der sperrefristen har begynt å løpe før ny lov trer i kraft. Forslaget skal bidra til rettsavklaring og forutberegnelighet for partene i overgangen til ny lov.

Departementet foreslår en bestemmelse som innebærer at når nemnda eller domstolen har truffet vedtak eller dom i saken før 1. januar 2023, gjelder en sperrefrist på tolv måneder fra vedtaks- eller domstidspunktet før partene kan kreve at nemnda behandler saken på nytt, jf. ny barnevernslov § 5-7 annet ledd første punktum.

Dette betyr at vedtaks- eller domstidspunktet i sak om omsorgsovertakelse eller sak om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse må foreligge før 1. januar 2023 for at overgangsregelen kommer til anvendelse. Det stilles ikke krav om at vedtaket eller dommen må være endelig eller rettskraftig før 1. januar 2023. Dersom saken er anket til lagmannsretten eller Høyesterett og saken avvises før 1. januar 2023, vil også forslag til overgangsregel komme til anvendelse.

For saker som er omfattet av overgangsbestemmelsen vil tolv-måneders fristen løpe fra tidspunktet for nemndas vedtak eller domstidspunktet, og ikke ved endelig eller rettskraftig avgjørelse eller dom, slik regelen er etter ny barnevernslov § 5-7. Dersom saken er anket til lagmannsretten eller Høyesterett og saken avvises, vil avvisningstidspunktet være utgangspunktet for fristberegningen. At en ny sak om tilbakeføring er fremmet for nemnda, krevd rettslig overprøvd eller anket i domstolen og deretter trukket slik at saken heves, vil ikke få betydning for fristberegningen i saker som er omfattet av overgangsbestemmelsen. Dersom en sak behandles ved samtaleprosess, vil sperrefristen regnes fra det tidspunktet det foreligger et vedtak i saken, enten vedtaket treffes etter forenklet behandling etter samtykke fra partene eller etter ordinær behandling. Hvis det er truffet vedtak før 1. januar

2023, er saken omfattet av overgangsregelen og fristen på tolv måneder løper fra vedtakstidspunktet.

Overgangsbestemmelsen gjelder kun for den neste behandlingen av sak om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse. Ved eventuelle senere krav om tilbakeføring, vil ny barnevernslov § 5-7 gjelde fullt ut.

Departementet understreker også at forslag til overgangsbestemmelse kun innebærer en endring i fristberegningen i saker som ellers er omfattet av ny barnevernslov § 5-7 annet ledd første punktum. Er et tidligere krav om tilbakeføring ikke blitt tatt til følge under henvisning til gjeldende barnevernslov § 4-21 første ledd annet punktum (om at barnet er blitt så knyttet til mennesker og miljøet der det er, at flytting kan føre til alvorlige problemer for barnet,) må det foreligge opplysninger om vesentlige endringer i barnets situasjon for at sakens parter kan kreve at en ny sak behandles. I disse sakene gjelder ikke en sperrefrist på tolv måneder. Bestemmelsen er videreført i ny barnevernslov § 5-7 annet ledd annet punktum. Forslag til overgangsbestemmelse har ikke betydning for disse sakene.

Krav om politiattest

Gjeldende rett

I gjeldende barnevernslov § 6-10 er det regulert hvilke personer som skal legge frem politiattest. Kravene gjelder etter nærmere regler for personer som er ansatt i eller utfører oppgaver for barnevernstjenesten, i institusjoner og av fosterforeldre.

Hvilken type politiattest som kreves, følger reglene i politiregisterloven om barneomsorgsattester, jf. politiregisterloven § 39. Bestemmelsen gir nærmere regler for hvilke straffebud som vises på politiattesten og hvilken type politiattest som kan kreves for personer som skal ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige, jf. politiregisterloven § 37. Politiregisterloven § 37 regulerer hvilke formål som kan begrunne bestemmelser om krav om politiattest. Kravet om politiattest på barnevernsområdet, faller i de fleste tilfellene inn under formålet i politiregisterloven § 37 nr. 4. I slike tilfeller skal det kreves barneomsorgsattest, jf. politiregisterloven § 39 første ledd. Det vil si en politiattest som viser anmerkninger tilknyttet nærmere bestemte straffebud, som seksualforbrytelser mot barn og voksne, drap, narkotikaforbrytelser og grov volds og ranskriminalitet.

Etter barnevernsloven § 6-10 første til tredje ledd skal følgende grupper levere barneomsorgsattest, jf. politiregisterloven § 39:

- de som ansettes i barneverntjenesten,
- støttekontakter og andre som utfører oppgaver for barneverntjenesten som ledd i hjelpetiltak etter barnevernsloven § 4-4,
- tillitspersoner etter § 4-1,
- personer som skal utøve tilsyn med barn i fosterhjem etter § 4-22,
- den som skal ansettes i en barneverninstitusjon eller senter for foreldre og barn jf. § 5-1 og § 5-8 eller i et omsorgssenter for mindreårige etter kapittel 5A, samt andre som utfører oppgaver for institusjonen, senteret for foreldre og barn eller omsorgssenteret for mindreårige, og som har direkte kontakt med barn og unge eller foreldre som oppholder seg der,

- personer som skal ansettes i eller utføre oppgaver som innebærer direkte kontakt med barn på vegne av Bufetat.

Etter barnevernloven § 6-10 fjerde og femte ledd skal følgende grupper levere uttømmende politiattest, jf. politiregisterloven § 41:

- de som skal godkjennes som fosterforeldre, private som tar imot barn i avlastningstiltak, og de som skal ta imot enslige mindreårige i et familiebasert botilbud, skal legge frem uttømmende politiattest, jf. politiregisterloven § 41 første ledd,
- den som ansettes som leder i fylkesnemnda skal legge frem uttømmende politiattest, jf. politiregisterloven § 41 første ledd.

Det følger av barnevernloven § 6-10 sjette ledd at en person som har anmerkning som gjelder straffebud som omfattes av barneomsorgsattest, ikke kan ha oppgaver overfor mindreårige.

I ny barnevernslov ble det i tillegg vedtatt krav om fremleggelse av politiattest for talspersoner i nemndene og for personer hos statsforvalteren som fører tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn og omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år, jf. ny barnevernslov § 12-11 fjerde ledd.

Den nye bestemmelsen innebærer at det skal kreves politiattest etter nye regler (barneomsorgsattester) fra alle som skal føre tilsyn eller oppnevnes til talspersonoppdrag etter dette tidspunkt.

Bakgrunnen for forslaget

Den nye barnevernsloven trer i kraft 1. januar 2023, fra samme tidspunkt oppheves barnevernloven av 1992. Det innebærer at talspersoner som skal ha oppdrag for nemndene og tilsynsførere hos statsforvalterne tidligst kan søke om utstedelse av politiattest fra samme dato. Saksbehandlingstiden ved *Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester* for utstedelse av attest etter politiregisterforskriften § 36-6 er 14 dager dersom søker har opprettet digital postkasse.

Uten nærmere angitte overgangsregler kan ikke tilsynsførere hos statsforvalterne dra på tilsyn med barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn eller omsorgssentre for enslige mindreårige under 15 år, før de har mottatt og fremlagt politiattest.

Talspersoner som skal oppnevnes til oppdrag for nemndene etter nyttår, vil måtte fremlegge politiattest før de formelt kan oppnevnes og gjennomføre samtale med barnet.

Departementets vurdering og forslag

Personer som skal føre tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn eller omsorgssentre

Departementet har vurdert hvorvidt det er behov for en overgangsregel som gjør unntak fra kravet om fremleggelse av politiattest for en kort periode i starten av 2023 for å unngå at tilsynsbesøk må utsettes eller ikke kan finne sted.

Tilsynene finner sted både som planlagte stedlige tilsyn, og som hendelsesbaserte tilsyn. De hendelsesbaserte tilsynene gjennomføres dersom statsforvalteren mottar informasjon om

hendelser, situasjoner eller forhold som innebærer mulig svikt i barneverntjenester, og hvor det vurderes at det er grunnlag for videre undersøkelse og oppfølging.

Når det gjelder planlagte tilsyn vurderer departementet at det er mulig å planlegge for at disse skal finne sted etter at tilsynsførerne har fått anskaffet politiattest. For å være på den sikre siden med hensyn til saksbehandlingstid hos *Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester*, vil dette innebære at planlagte tilsyn må finne sted i andre halvdel av januar 2023. En slik løsning vil imidlertid kunne utsette gjennomføringen av viktige tilsynsoppgaver, noe som er uheldig.

Videre vil det ikke være mulig for statsforvalterne å planlegge rundt behovet for å gjennomføre hendelsesbaserte tilsyn da dette er oppgaver som kan oppstå på kort tid og som må gjennomføres raskt. Dersom behovet for hendelsesbasert tilsyn oppstår, og tilsynsførerne ikke har fremskaffet politiattest, er ikke lovens vilkår oppfylt.

Departementet vurderer at det bør tilrettelegges for ordinær drift hos statsforvalterne slik at de har muligheten til å gjennomføre tilsyn på vanlig måte i første halvdel av januar.

Departementet foreslår derfor at det gis en unntakshjemmel for kravet om fremleggelse av politiattest for ansatte hos statsforvalterne med tilsynsoppgaver. Det foreslås at unntaket skal gjelde til 1. februar 2023 og kravet om å legge fram politiattest etter barnevernsloven § 12-11 fjerde ledd kan bare fravikes når det ikke er praktisk mulig å få utstedt politiattest før tilsyn skal finne sted.

Talsperson

Når et barn skal høres i en sak for nemnda, kan nemndleder oppnevne en talsperson til å høre barnet, jf. barnevernsloven § 14-13. Formålet med oppdraget er å innhente barnets meninger og ønsker i saken, og formidle dette til nemnda og partene. Talspersonen møter vanligvis barnet alene og gjennomfører en samtale med barnet.

For alle talspersoner som skal oppnevnes i saker etter 1. januar 2023, gjelder det et krav om fremleggelse av barneomsorgsattest. Sentralenheten har i sitt hørings svar til ny medvirkningsforskrift uttalt at det i en overgangsfase vil være behov for unntak, ettersom det ikke vil være hjemmel for å innhente politiattest for noen talspersoner før loven trer i kraft 1. januar 2023.

Departementet har vurdert behovet for en overgangsregel. Ny barnevernslov § 12-11 fjerde ledd sier at «personer som skal oppnevnes som talspersoner etter § 14-13 skal legge frem politiattest». Bestemmelsen innebærer at talspersoner som «oppnevnes» til talspersonoppdrag etter lovens ikrafttredelse, skal fremlegge politiattest. Departementet vurderer at dersom talspersonene søker om politiattest samme dag som talspersonoppdraget aktualiseres, vil selve samtalen med barnet kunne finne sted etter ca. 2 uker. Med god forberedelse fra nemndlederne antar departementet at det vil bli minimalt behov for utsettelse av saker på grunn av denne endringen.

Nemndene kan også velge å høre barna på alternative måter i den korte perioden det kan bli utfordrende å bruke talsperson. Nemndene har mulighet til å høre barna direkte eller gjennom sakkyndig. I de sakene hvor barnet kun ønsker å snakke med en talsperson, og denne samtalen må finne sted tidlig i januar, kan imidlertid saken måtte utsettes og få betydning for saksavviklingen i nemnda.

Selv om behovet synes å være lite, vurderer departementet at en kortvarig unntaksregel vil bidra til å opprettholde en normal saksavvikling i nemndene for de få sakene hvor denne utfordringen kan oppstå. Det foreslås derfor å gi en overgangsregel som innebærer at kravet

om å legge fram politiattest etter barnevernsloven § 12-11 fjerde ledd kan fravikes når det ikke er praktisk mulig å få utstedt politiattest før samtale med barnet skal finne sted. Bestemmelsen foreslås kun å gjelde til 1. februar 2023.

Administrative og økonomiske konsekvenser

Forslaget vil ikke få budsjettmessige konsekvenser av betydning.

Forslag til forskrift om overgangsregler

Hjemmel: Lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven) § 18-1.

§ 1

Vedtak om opphold i institusjon uten samtykke, jf. barnevernloven av 1992 § 4-24 tredje ledd, opphører den dagen ungdommen fyller 18 år. For ungdom som har fylt eller fyller 18 år før 1. februar 2023, opphører vedtaket 1. februar 2023. Videre opphold i institusjonen eller andre frivillige tiltak kan gis som etterverntiltak, jf. barnevernsloven § 3-6.

§ 2

Når nemnda eller domstolen har truffet vedtak eller dom i sak om samvær før 1. januar 2023, gjelder det en sperrefrist på tolv måneder fra vedtaks- eller domstidspunktet før private parter kan kreve at nemnda behandler en ny sak om samvær, jf. barnevernsloven § 7-4.

Sperrefristen på tolv måneder gjelder også dersom samværssaken ble anket til lagmannsretten eller Høyesterett som avviste saken før 1. januar 2023. Avvisningstidspunktet er utgangspunktet for fristberegningen på tolv måneder.

§ 3

I sak om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse jf. barnevernsloven § 5-7 annet ledd første punktum vil sperrefristen på 12-måneder regnes fra tidspunktet for vedtak eller dom, dersom vedtak eller dom forelå før 1. januar 2023. Dersom saken ble anket til lagmannsretten eller Høyesterett som avviste saken før 1. januar 2023, er avvisningstidspunktet utgangspunktet for fristberegningen. At saken eventuelt er fremmet for nemnda, krevd rettslig overprøvd eller anket og deretter trukket, får ikke betydning for fristberegningen.

§ 4

Kravet om å legge fram politiattest etter barnevernsloven § 12-11 fjerde ledd kan fravikes når det ikke er praktisk mulig å få utstedt politiattest før samtale med barnet eller tilsyn skal finne sted.

Bestemmelsen gjelder til 1. februar 2023.